

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Olim Tuxtayev¹

Farhod Boynazarov²

¹ Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi o'qituvchisi

² Qo'shqabot tumani XTBga qarashli 59-umumiy o'rta ta'lim maktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA FANIDAN UYGA VAZIFALARINI TASHKIL ETISHNING METODIK JIHLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada matematika darslarining samaradorligini oshirishda uyga vazifalarning o'rni. Uyga vazifalar orqali o'quvchilarning matematika faniga qiziqishlarini oshirishning shakl, metod va vositalari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar. Ta'lim, tarbiya, maqsad, natija, uyga vazifa, topshiriq, mustaqil ta'lim, faoliyat.

Аннотация. Роль домашних заданий в повышении эффективности уроков математики в данной статье. Домашняя работа основана на формах, методах и инструментах, используемых для повышения интереса учащихся к математике.

Ключевые слова. Образование, воспитание, цель, результат, домашнее задание, домашнее задание, самостоятельная работа, деятельность.

O'qituvchining eng asosiy vazifalardan biri, o'quvchilarining darslik va kitob bilan ishlashga o'rgatishdir. Bu talab o'qitishning turli bosqichlarida, o'quvchilarning yoshlariga qarab, turlicha bajarilishi mumkin. Ammo o'quvchilarni kitobdan foydalanishga mumkin qadar ertaroq o'rgatish maqsadga muvofiq bo'ladi. Boshlang'ich sinf matematika darslarida kitob bilan ishlashni quyidagi shakllarda olib borish tavsiya qilinadi:

a) O'quvchilar o'qish texnikasini o'rgangandan keyin, o'qituvchi ularni matematika darslarida masalalarning matini o'quvchilarning kitobdan o'qishga o'rgata boshlaydi. Masalaning matnini o'quvchilarning o'zlariga o'qitishning birinchi sinfdan boshlash kerak. Bu ish quydagicha bajariladi: o'qituvchi butun sinf bilan dars olib borganda, bir o'quvchini chiqarib, unga masalaning matnini o'qishni va chiqqandan keyin yana takrorlashni taklif qiladi.[2.108] Bu vaqtda o'qituvchi o'quvchilarning qiynalishlarini payqab oladi, ularni hisobga oladi, va zarur yordamni beradi.

b) O'quvchilarning darsda mustaqil ish bajargan vaqtlarida ham ayniqsa dastlabki paytlarida, topshirilgan ishni bitta-ikkita o'quvchidan ovoz chiqarib o'qitish va keyin o'quvchilardan qisqacha so'rash ishini tatbiq qilish mumkin. Bunday so'roqlash topshiriqning o'zlashtirish sifatini ko'rsatadi.

v) O'quvchilarning shu darsda o'rganilgan qoidalarini darslikdan o'qishi, masalan, ko'paytiruvchilarga nol bo'lgan songa ko'paytirishini bir qator masala va misollar ustida o'rganilgandan keyin o'qituvchi o'quvchilarga shu qoidani darslikdan o'qib chiqishini taklif qiladi. O'qilgan qoida shu ondayoq og'zaki qaytariladi.

g) O'quvchilarning darsda chiqarilgan qoidalarni yana ham yaxshiroq o'zlashtirish uchun sinfdagi va uydagi mustaqil ishlari vaqtida masalalar to'plamidan va darslikdan o'qib chiqish bilangina qolmasdan, balki uni daftarlariga yozib olishni ham tavsiya qilish foydali bo'ladi.

Matematikadan uyga berilgan vazifalar orqali o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishga metodik jihatdan yondoshsak uyga vazifalarini to'g'ri tashkil etish muhim ahamiyatga ega.[1.69]

To'g'ri tashkil qilingan uy vazifalari mustaqil ishga o'rgatadi, mas'uliyat sezish tuyg'usini tarbiyalayda, bilim va malakalarini o'zlashtirishga yordam beradi. Uyga beriladigan vazifa mavzusini ishlab chiqishning ajralmas bir qismi bo'lib, o'qituvchi tomonidan katta e'tibor bilan ishlab chiqishni talab etadi.[1.126]

Uy vazifalarini yo malakalarni mustahkamlash uchun berilgan mashqlar tariqasida yoki darsda o'tilgan nazariy materialni o'zlashtirish maqsadida beriladi

Matematikadan uyga beriladigan vazifalar misollar va matnli masalalardan iborat bo'lishi kerak. Misollar o'qituvchining ko'p tushintirishini talab qilmaydi, bundan tashqari, ularni sinfda tekshirib chiqish ham oson bo'ladi. Lekin, uy vazifalarini faqat misollar

bilangina chegaralash mumkin emas.[2.98] Misollar asosan malakalarini mustahkamlash uchun, hisoblash texnikasini o'zlashtirish uchun beriladi. Tafakkurni taraqqiy etish uchun esa masalalar kerak, shuning uchun uyda yechishga masalalar ham berish kerak. Bunday masalalarning yechilishi asta sekin qiyinlashib boradigan bo'lishi lozim.

Avvalo sinfda yechilganlarga o'xshash masalalar beriladi, bu masalalarni o'quvchilar o'zlari mustaqil ravishda tushinib yechishlari kerak. Avval oson misollar beriladi, keyin esa yechilishi bir qancha kuch, ziyraklik talab qiladigan, og'irroq masalalar ham bajariladi. Nazariy masalalar darslikdan beriladi. Bundan tashqari, uy vazifalari sifatida o'lchash ishlari (o'lchovlarni o'rganishda), masalan, uyning, hovlining, derazaning, eshikning, bog'ning o'lchovlarini aniqlash, uy polining yuzini, uyning hajmini va shunga o'xshash ishlarni uy vazifasida berish maqsadiga muvofiqdir.[1.23]

Uy vazifalarini bergan vaqtda sinfdagi o'quvchilarning bajara olishlari har-xil bo'lishni esda tutish kerak. Butun sinf uchun umumiy bo'lgan vazifalar qatorida kuchli o'quvchilar bajaradigan (hamma o'quvchilar uchun majburiy bo'lmagan) qo'shimcha vazifalar ko'rsatilishi lozim.

Qo'shimcha vazifalarning bajarilishini nazorat qilishning ahamiyati katta. Bunday hisobga olish o'zlashtirishni yuksaltirishni chorasi bo'lish jihatdangina ahamiyatli bo'lish bilan qolmay, balki tarbiyaviy ahamiyati ham bor, bu o'quvchilarni majburiy minimumdan ortiq ishlashga majbur etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jumayev M.E, Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasidan praktikum. Toshkent. "O'qituvchi" 2004 yil.
2. Jumayev M.E, Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. (OO'Yu uchun darslik.) Toshkent. "Fan va texnologiya" 2005 yil.